

CUPRINS:

Cuvânt înainte 7

I. Osiris – Echnaton – Moise

Amurgul zeilor în vechiul Egipt	
Formarea poporului în țară străină	12
Tutmes III și lupta de la Megiddo	14
Amenophis IV – Echnaton	17
Nașterea așteptării messianice	19
Ramses II și uciderea pruncilor	23
„Lădița lui Moise“	26
Educația dată de Egipt	34
Transformări ale conștiinței	38
Simbolul șarpelui	39
Coarnele de berbec	42
Jertfa mielului	51
Aaron și taurul sfânt	54
Cele zece plăgi	58
Trecerea prin Marea Roșie	61
Sarcofagul lui Iosif	63

II. Peregrinarea prin deșet – IetHro – Revelația de pe Muntele Sinai

Nașterea civilizației israelite a lui Iahve	
Sensul deșertului	66
Osiris – Iahve – Christos	68
Caracterul geologic al revelației date lui Moise	73
Poziția Muntelui Sinai	76
Lăcașul de misterii al lui Iethro	90
Fiicele lui Iethro	98
Rugul arzător	104
Toiagul lui Moise	110
Șarpele de bronz	119
Minunea izvorului	122
Revelația de pe Horeb-Sinai	129
Încercări și ispitiri	137
Moartea lui Moise	146
Sinai și Damasc	154

III. Iosua – Judecătorii – Ruth

Lupte și presimțiri ale unui viitor messianic	
Iosua – Iisus	157
„Fiul peștelui“	163
Nimicirea Ierihonului	167
Lumea canaaneenilor	175
Culmea Ghebeon	182
Cei doisprezece Judecători	188
Debora, Ghedeon, Abimelec	193
Fiica lui Jephtha	200
Samson	206
Bethleem – Ruth	222
NOTE	235
POSTFAȚĂ de Sorin R. Țigăreanu	241

CUVÂNT ÎNAINTE

Descrierea unor fapte istorice îți cere întotdeauna curaj. N-ai făcut nimic, înșiruind unul după altul niște evenimente și întâmplări exterioare. De-abia influențele conducătoare ale unor puteri și entități spirituale, aflate în spatele destinelor indivizilor umani și ale popoarelor, care îmbină între ele aceste evenimente într-un mod plin de sens, fac din ele niște elemente ale istoriei.

Zeii scriu pe suprafața Pământului; literele și „trăsăturile de condei” pe care acestea le fac să apară sunt realitățile și evenimentele destinelor pământești. În aceasta constă esența istoriei. Ea e scrisă mai întâi de mâini divine. Iar când noi, oamenii, avem îndrăzneala de a scrie ceva despre istorie, trebuie să știm: în descrierea noastră există numai atâta realitate și adevăr, cât suntem noi în stare, dezvoltându-ne capacitatea corespunzătoare, să descifrăm și să citim din acea scriere originară a faptelor și să o redăm în micuțele semne care sunt cuvintele scrise ale gândirii și vorbirii noastre.

Clio, cea care scria cu condeiul ei pe niște table de piatră, era pentru antici muza inspiratoare după care trebuia să se orienteze istoricul. Imaginea ei era o punte de legătură, care făcea trecerea între scrierea zeilor, constituită din fapte, și scrierea oamenilor, formată din cuvinte. Cum este posibil să scrii, în epoca noastră, „cu condeiul lui Clio”, când, spre deosebire de hieroglifile săpate în piatră ale egiptenilor, de cuneiformele asirienilor, săpate și ele în piatră, de runele cioplite în lemn ale Nordului, scrisul a devenit, până la nivelul ustensilelor pentru scris, plat și mecanic, expresia unei gândiri abstracte?

O cale este următoarea: a căuta exact tablele pe care geniile istoriei își scriu semnele scrierii lor nepieritoare. Unde putem percepe cartea vieții, în care zeii au scris și mai scriu încă și azi, cu condeiul lui Clio? Putem formula întrebarea și așa: Unde se revelează în evoluțiile istorice un sens și un progres real? Privită din exterior, istoria în totalitatea ei nu poate să apară decât sub forma unor permanente urcuș uri și coborâșuri, a unor înaintări și regresii ciclice, drept apariție, dezvoltare și decădere, lipsită de orice sens, a diferitelor civilizații. Nicăieri nu dai de o înfăptuire cu adevărat plină de sens, care să fie dusă dintr-o civilizație ajunsă la capătul ei într-o altă civilizație, doar dacă, poate, te mai legeni în iluziile unei credințe exterioare naive despre civilizație și progres. Privirea aruncată asupra laturii exterioare a istoriei omenirii nu poate să ducă decât la o imagine pesimistă a lumii, așa cum a propagat-o Spengler în cartea sa, *Untergang des Abendlandes* (*Declinul Occidentului*): ciclul civilizațiilor se repetă iar și iar, parcurgând fazele germinării, înfloririi, maturizării, ofilirii, fără ca de la o civilizație la alta să treacă un sens evolutiv, care să justifice înșiruirea lor. Spiritele istoriei par să scrie cu o cerneală proastă, care după un timp se șterge iar.

În realitate, filele din cartea vieții, pe care de-a lungul mileniilor au fost și mai sunt scrise și azi semne nepieritoare, trebuie căutate într-un strat situat mai spre interior. Tabla pe care scrie condeiul lui Clio este *conștiința umană*. Cine caută să citească și să descrie istoria lumii ca istorie a conștiinței, are o cale de acces spre țelurile divine care pulsează în ea, realizându-se progresiv. Transformările de conștiință prin care omenirea a trecut sunt etapele progresului voit de Dumnezeu. În ele trebuie și poate să fie recunoscut sensul devenirii istorice.

Beiträge zur Geistesgeschichte der Menschheit (*Contribuții la istoria spirituală a omenirii*), oferite aici, încearcă să dea, pe căile arătate și deschise de știința spirituală a lui Rudolf Steiner, o descriere a istoriei ca istorie a conștiinței. Acest lucru trebuie subliniat într-un mod cu totul deosebit când e vorba de epoca lui Moise, pentru că ea reprezintă un moment de răscruce deosebit de important în devenirea istorică a conștiinței.

Istoria omenirii dinainte de epoca lui Moise și chiar după ea nu este încă istorie în sensul evoluțiilor mai recente, deoarece pe atunci conștiința umană era încă foarte puțin asemănătoare cu conștiința noastră actuală. Ceea ce este valabil într-o mare măsură pentru vremurile originare până la Patriarhii Vechii Ligi mai e valabil și pentru epoca lui Moise: istoria este încă mai mult supraomenească și mitică, decât omenească și istorică. Propriu-zis, istoria, venind din supraomenesc, ajunge la om de-

abia în epoca lui David. Dar epoca lui Moise este aceea a marii treceri. În cadrul ei are loc transformarea fundamentală a conștiinței omenirii moderne prin schimbarea fondului de legendă; în cadrul ei, puterile care conduc devenirea istorică deschid drumul pentru nivelul propriu-zis uman.

Cunoașterea importanței istorice care-i revine tocmai epocii lui Moise este frânată, din multe puncte de vedere, de reprezentarea curentă potrivit căreia Moise, Iosua și Judecătorii ar ține deja de curentul, devenit, în orice caz, cu totul unilateral, al iudaismului. La fel cum în volumul *Urgeschichte (Istorie originară)* am descris caracterul pre-israelit, general-uman al unor figuri cum sunt Adam, Enoh, Noe, în volumul de față urmează să devină clară natura *pre-iudaică* a lui Moise și a urmașilor săi. Iudaismul propriu-zis a luat naștere de-abia în epoca post-solomonică, prin faptul că a ieșit în prim-plan o singură ramură din cele 12 neamuri israelite, neamul Iuda. Până atunci, istoria Vechii Ligi mai avea amprenta general-israelită; cu cele douăsprezece neamuri ale sale, poporul mai era o chintesență echilibrată a întregii omeniri. În descrierea noastră, acest lucru trebuia să devină vizibil, printre altele, și prin aducerea în discuție a evenimentelor desfășurate în paralel în istoria vechii Grecii. Marea transformare de conștiință – care umple epoca lui Moise este, de fapt, un proces ce cuprinde și modelează pretutindeni omenirea întreagă.

Dacă volumul de față se limitează la epoca lui Moise, acest fapt își are temeiul mai ales în dorința de a scoate în evidență mai clar și a descrie mai detaliat acest important punct de răscruce în evoluția istorică a conștiinței. Volumul **III** va prezenta epoca regilor și a profeților, în ceea ce privește metoda folosită în descriere, să ne fie îngăduit, pentru că această observație se referă și la acest volum II, să trimitem la cele spuse în Cuvântul înainte la volumul I. În orice caz, într-un anumit punct, la redactarea volumului II, autorul a simțit că trebuie să urmărească în mod consecvent un anumit element metodic: Citarea mai amănunțită, textuală a cuvintelor în formularea lui Rudolf Steiner, care s-a dovedit a fi absolut necesară. În numărul aproape incomensurabil de conferințe susținute de Rudolf Steiner – cea mai mare parte din cele aproximativ 6.000 de conferințe care ne-au rămas de la el, pe lângă marele număr de cărți, au fost deja tipărite –, la fiecare pas sunt citate și amintite lucruri care proiectează lumini dintre cele mai uimitoare și clarificatoare asupra devenirii istorice a omenirii. Și tocmai despre problemele epocii lui Moise se vorbește acolo, în cele mai diferite contexte și din cele mai diferite puncte de vedere, în așa fel încât întreaga gândire istorică și modalitatea de a concepe istoria pot primi impulsuri esențiale. Autorul speră că citatele reproduse acum textual vor deveni pentru mulți alți cititori, ca și pentru el însuși, germenii unei noi gândiri și cunoașteri.

• Emil Bock

I. OSIRIS – ECHNATON – MOISE

AMURGUL ZEILOR ÎN VECHIUL EGIPT

Ca pe Tatăl zeilor, ca pe Zeus, atotputernicul gânditor al lumii străvechi – așa l-a înfățișat Michelangelo pe Moise. Parcă sta să arunce fulgere și tunete, așa putere de creator au mâinile: dreapta, sprijinită pe Tablele Legii și vârată în barba lungă, stufoasă, stânga, încordată pentru a făptui, lăsată ușor pe genunchi. Și totuși, nu mâinile sunt centrul de greutate al figurii sale, ci fruntea. Din fruntea sa a născut-o Zeus pe Athena, fiica sa cea bogată în gânduri. Din fruntea lui Moise ies în afară, cu o maiestate spirituală poruncitoare, două coarne, și ele spun: Aici este sceptrul regesc, pe Pământ, al gândirii umane proprii.

Această statuie supraomenească dăltuită în marmoră, care poate fi văzută în Biserica San Pietro in Vincoli din Roma, și care, cu cât o privești mai mult, cu atât, parcă, dimensiunile ei colosale sporesc, este simbolul clasic pentru definirea deplinei semnificații a personalității lui Moise pentru întreaga evoluție a omenirii. Până în prezent, nu există nici o perioadă de timp și nici o ramură etnică a dezvoltării culturii și civilizației care să nu poarte amprenta caracteristică pusă de impulsul lui Moise pe atitudinea spirituală a omenirii. Moise întruchipează un început originar în devenirea istorică, în care se află, din cele mai diverse puncte de vedere, și rădăcina civilizației noastre

actuale. În el și-a deschis ochii, ca primă trezire, acea conștiință care este încă și azi, sub o formă schimbată, conștiința noastră. Înainte de Moise, spațiile de vis pline de mistere și revelații ale mitului, cu lumina lor crepusculară, au ținut sufletul uman în stăpânirea lor. Moise a fost unul dintre cei mai mari conducători care l-au dus pe om spre întinderile libere ale luminozității gândului treaz.

Începutul original care și-a găsit întruchiparea în Moise, nu s-a limitat la Israel. El a făcut să răsară pretutindeni, în aceeași epocă, zorile unei omeniri noi. Pe toată suprafața Pământului se aprind, ca niște făclii, simultaneități de o importanță colosală. Astfel, Exodul din Egipt coincide, din punct de vedere temporal, cu Războiul troian. În vremea în care Moise scotea tânărul popor al lui Israel din starea apăsătoare a Egiptului îmbătrânit, ducându-l spre sarcinile sale de viitor, bătea, totodată, ceasul de naștere al spiritului european: învingând Troia, geniul grecilor, întâiul născut al Europei, a scuturat de pe el tutela vechilor culturi asiatice. Iar migrațiile popoarelor, care se deplasează ca niște cutremure de pământ în regiunea Mării Mediterane, în India, ba chiar în China, indică același punct de răscruce universală.

Formarea poporului în țară străină

Descrierea din Vechiul Testament sare, între Iosif și Moise, peste patru secole. Aceasta este perioada în care, în umbra monumentalei vieți egiptene, s-a format, aproape pe neobservate, poporul israelit. Dezvoltarea poporului biblic pare să se afle de timpuriu sub semnul unei stări de apatrid voite de Dumnezeu. Vremurile strămoșilor, care fuseseră aproape de zei, de patria originală, rămaseră adăpostite în sânul Babilonului și Egiptului. Drumețiile lui Abraham luaseră sfârșit foarte târziu, la mijloc, între Mesopotamia și Nil, în Țara Făgăduinței. Numai viața lui Isaac, asupra căreia a planat suflul unei presimțiri profetice, s-a desfășurat exclusiv în țara Iordanului. După ce a ajuns la vârsta bărbăției, Iacob s-a întors doar pentru scurt timp în țara părinților săi și a tinereții sale. Viața sa a pendulat, la fel ca aceea a lui Abraham, între Babilon și Egipt. Templele de la Eufrat și Tigru au fost fundalul primelor decenii ale maturității sale, iar lumea piramelor și a Sfînxului l-a primit în sânul ei la amurgul vieții. Iar cei doisprezece fii ai lui Iacob, părinții celor douăsprezece seminții, și-au petrecut doar o perioadă scurtă a vieții, cea mijlocie, în ținuturile Palestinei. Toți, cu excepția unuia sigur, se născuseră în Babilon și au murit toți, ca și tatăl lor, în Egipt.

După ce ne-am eliberat de obișnuințele de gândire care ne fac să ne reprezentăm toate relatările biblice drept ceva lipsit de ambianță, drept imagini din viața unor păstori și nomazi și să le transpunem în niște peisaje cu pajiști și pășuni, privirea devine liberă pentru o sesizare tot mai bogată și mai colorată a grandioasei lumi a templelor, care este adevăratul fundal istoric-religios al primelor cărți din Vechiul Testament. O monumentalitate cultică dintre cele mai bogate adăpostește în sânul ei germenii aparent neînsemnați al unui popor. Așa este, într-o măsură cu totul deosebită, după ce s-a încheiat epoca Patriarhilor. Timp de patru secole, de la Iosif până la Moise, pare că germenii ele unor evoluții viitoare se pierde cu totul în rocile și în solul regnului pământesc care-l poartă în sine, până când, apoi, dintr-odată, se ridică figura lui Moise și prin el ne dăm seama că mica ceată de oameni, cât o familie, care plecase odinioară spre Egipt, crescuse la dimensiunile unui mare popor.

În momentul în care marea devenire, împlinită acum, a poporului lui Israel devine vizibilă din punct de vedere istoric, se revelează într-o măsură cu mult mai mare și destinul de apatrid al acestui popor. Egiptul îi părăsise o țară străină prietenă, în vremea în care unul dintre ai săi, Iosif, a deținut niște funcții înalte în viața de stat a Egiptului. Dar acum țara faraonilor a devenit pentru el